

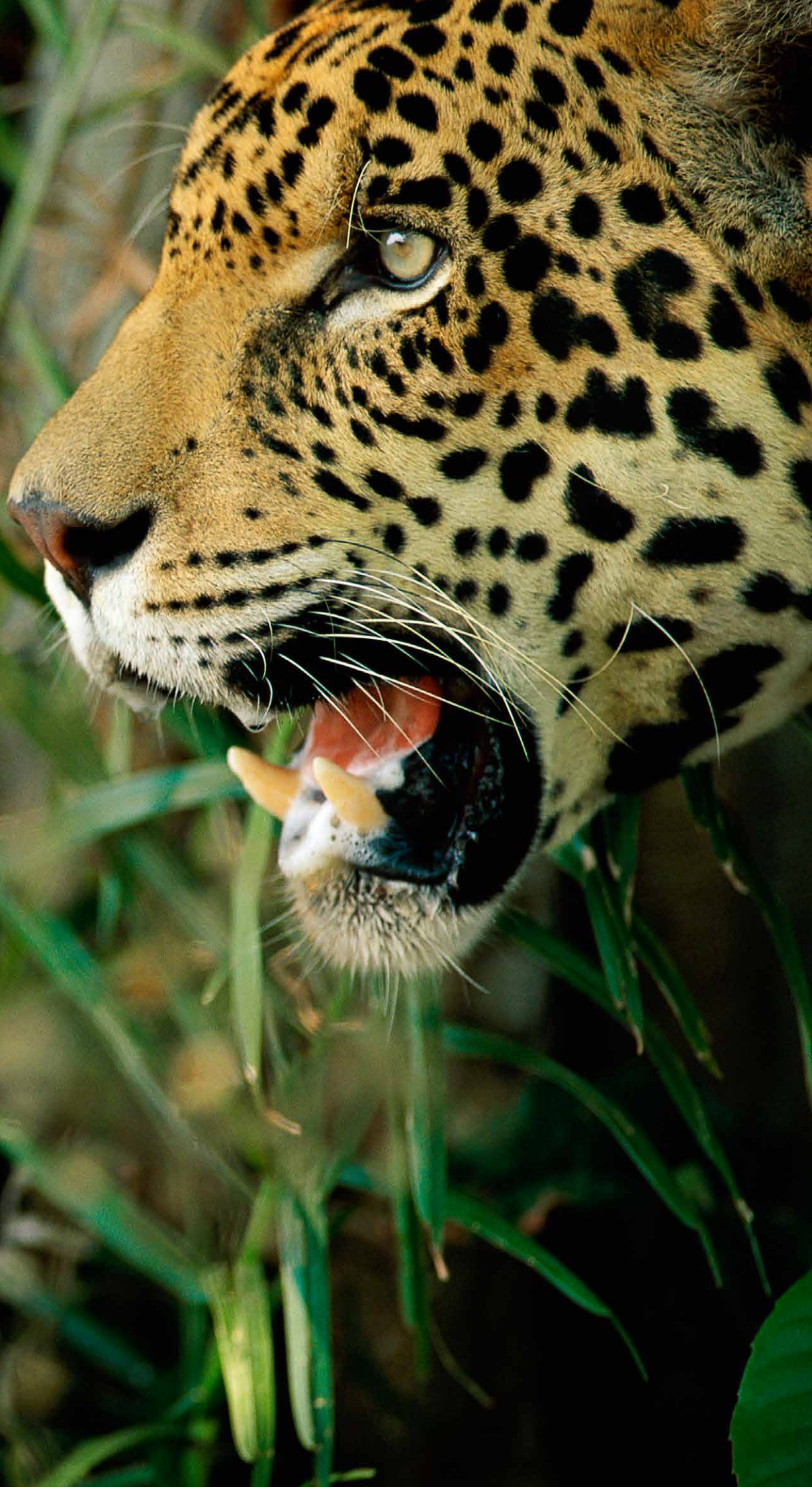

WWF

JAAR
RAPPORT

BE

2016

ONZE MISSIE

WWF wil de aantasting van het milieu op onze planeet een halt toeroepen en bouwen aan een toekomst waarin de mens in harmonie leeft met de natuur, door te werken aan het behoud van de biodiversiteit, door toe te zien op een duurzaam gebruik van de natuurlijke rijkdommen en door mensen aan te zetten vervuiling en overconsumptie te verminderen.

INHOUDSTAFEL

3 VOORWOORD

4 DE TERREINPROJECTEN VAN WWF-BELGIË IN 2016

Hoofdprojecten

Democratische Republiek Congo (DRC)

Ecuador

Cambodja

Roemenië & Oekraïne

Gesteunde projecten

Madagaskar

Thailand & Myanmar

Rusland

18 WAT BRENGT HET KOMENDE JAAR?

Belgische Ontwikkelingssamenwerking (DGD)

Vietnam

Zambia

20 ONZE ACTIES IN BELGIË

24 2016 IN CIJFERS

26 DE GEZICHTEN VAN WWF

+ 50 JAAR WWF-BELGIË: EEN TERUGBLIK

DUURZAME ONTWIKKELINGSDOELSTELLINGEN

In het eerste deel van dit jaarrapport stellen we de wereldwijde projecten voor van WWF-België. U zal opmerken dat elk project vergezeld wordt van zogenaamde 'Duurzame Ontwikkelingsdoelstellingen'. Deze doelstellingen, 17 in totaal, werden gedefinieerd door de VN om met al zijn lidstaten samen de armoede de wereld uit te helpen, de planeet te beschermen en de vrede en welvaart van de mensheid te verzekeren.

WWF-België tekende het 'Belgian SDG Charter for International Development', om de Duurzame Ontwikkelingsdoelstellingen uit te dragen en te realiseren.

Alle rechten voorbehouden aan WWF.

Het Pandalogo, het woord Panda en de afkorting WWF zijn handelsmerken van het World Wide Fund for Nature. Overname van teksten is toegestaan mits bronvermelding.

Redactie: Ioana Betieanu, Ronald Biegs, Sara De Winter, Alain Flabat, Charlotte Gijssels, Margareta Heylen, Antoine Lebrun, Tanita Leclercq, Isabelle Vertriest, Gwendoline Viatour, Jelgher Wandels. • Franse vertaling: Martin Collette. • Coördinatie: Charlotte Gijssels, Tanita Leclercq.

Vormgeving: www.inextremis.be mp5533 • Druk: Impresor • Foto voorpagina: © Staffan Widstrand / WWF • V.U.: Antoine Lebrun. E. Jacquainlaan 90, 1000 Brussel.

VOORWOORD

Ronald Biëgs
Voorzitter van de
Raad van Bestuur

Antoine Lebrun
Algemeen directeur

De vorige editie van ons Living Planet Report toont verontrustende cijfers over de toestand van onze planeet. Tussen 1970 en 2012 zijn de populaties gewervelde dieren (vogels, zoogdieren, reptielen, amfibieën en vissen) met 58% gedaald. Gemiddeld telt een populatie van 100 individuen in 1970 er vandaag dus maar 42 meer. En als die trend zich verderzet, zal dat aantal verder dalen tot 33 dieren in 2020. De afname van de biodiversiteit gaat zo snel dat wetenschappers spreken over een zesde massa-uitsterving. Die uitstervingsgolf wordt niet veroorzaakt door een natuurlijk fenomeen zoals een meteorietinslag, veranderingen in de atmosfeer of een uitzonderlijke vulkaanuitbarsting. Ze wordt veroorzaakt door de druk die een soort uitoefent op zijn leefmilieu: de homo sapiens. De oorzaken van de uitsterving zijn bekend: vernietiging en degradatie van natuurlijke habitats, overexploitatie van soorten door de jacht, visvangst of stroperij, de klimaatverandering en, ten slotte, invasieve soorten.

Andere beschavingen hadden niet het geluk om de milieu-uitdagingen waarmee ze werden geconfronteerd te kunnen begrijpen. Dankzij de wetenschap kunnen we dat vandaag wel. Het is dus mogelijk om de zesde massa-uitsterving te stoppen en de loop van de geschiedenis te keren. In 2016 werden er dan ook een aantal grote successen geboekt voor de bescherming van de biodiversiteit. Tijdens de CITES-conferentie (*Convention on International Trade in Endangered Species of Wild Fauna and Flora*) zijn landen een reeks maatregelen overeengekomen om de illegale handel in diersoorten aan te pakken. Er is onder meer een totaalverbod afgesproken op de internationale handel in alle schubdiersoorten, de meest gestroopte zoogdieren ter wereld. 2016 was ook het jaar waarin China beloofde tegen eind 2017 de handel in ivoor volledig te verbieden op zijn grondgebied. Bovendien is de populatie tijgers vorig jaar voor het eerst in 100 jaar toegenomen en is de reuzenpanda een categorie gedaald op de rode lijst van IUCN (*International Union for Conservation of Nature*), van 'bedreigd' naar 'kwetsbaar'. Dat goede nieuws mag de ernst van de situatie op andere vlakken niet verbergen maar toont wel welke weg we moeten volgen om belangrijke soorten en habitats op onze planeet effectief te beschermen.

Vandaag worden we geconfronteerd met een ongeziene uitdaging: de planeet beschermen waarop we geboren zijn. We zijn volledig van de natuur afhankelijk voor de lucht die we ademen, het water dat we drinken, het klimaat, voedsel en andere broodnodige grondstoffen en, niet het minst, voor onze gezondheid, onze inspiratie en ons welzijn. De bescherming van de natuur moet dus niet enkel een klein groepje natuurliefhebbers interesseren. Om de natuur goed te beschermen moeten we inspanningen leveren op verschillende vlakken. We moeten onder meer onze voetafdruk verkleinen, beter beleid voeren, georganiseerde misdaad aanpakken en zorgen voor vrede en veiligheid. De bescherming van ons natuurlijk erfgoed is nauw verbonden aan de grote uitdagingen waar de mensheid nu voor staat en is van belang voor elke burger op de planeet. Het is die boodschap die we in ons jaarrapport willen benadrukken: aantonen dat ons werk zowel voor de mens als voor de natuur voordelen oplevert zodat beide in harmonie kunnen samenleven.

Ronald Biëgs
Voorzitter WWF-België

Antoine Lebrun
Algemeen directeur WWF-België

DE TERREINPROJECTEN VAN WWF-BE

ECUADOR

Alle terreinprojecten van WWF-België zijn gesitueerd in de kritieke regio's die WWF-International heeft bepaald op basis van wetenschappelijk onderzoek. Elke regio herbergt een onvervangbare maar bedreigde biodiversiteit en heeft bescherming nodig om de ecosystemen intact te houden. Bij ieder project wordt aangegeven in welke kritieke regio het ligt. Aangezien de meeste van onze projecten werken rond ontbossing, zijn we vooral actief in bosrijke gebieden.

p. 11

LGIE IN 2016

FOTOS: LISBEER: © NATUREPL.COM / STEVEN KAZLOWSKI / WWF - BRUINE BEER: © STAFFAN WIDSTRAND / WWF - GORILLA: © NATUREPL.COM / ANDY ROUSE / WWF MAKI: © NATUREPL.COM / ANUP SHAH / WWF - OLIFANT: © ADAM OSWELL / WWF - TIJGER: © MARTIN HARVEY / WWF - JAGUAR: © HOWARD BUFFETT / WWF-US - MAP © FOTOLIA.COM

© BRENT STIRTON / REPORTAGE FOR GETTY IMAGES / WWF

ECOMAKALA

Het Virunga Nationaal Park in het oosten van de DRC is internationaal gekend als uitzonderlijke schat voor de biodiversiteit, met dieren als berggorilla's en okapi's die in het park leven. De gemeenschappen rondom het Virungapark zijn voor meer dan 90% afhankelijk van hout voor hun energievoorziening.

Zo gebruiken ze brandhout en 'makala' (houtschool in de lokale taal) om te voorzien in hun energiebehoeften, wat de natuurlijke bronnen van het park enorm onder druk zet.

Om de bevolking te helpen en de druk op de bossen van het Virungapark te verlichten – en zo ook de habitat van de gorilla te beschermen – werkt WWF-België samen met zijn partners aan het project ECOMakala. Dat bestaat uit de productie van duurzame makala, de 'ecomakala', in de grenszones van het park.

Hiervoor leggen we boomplantages aan in samenwerking met duizenden kleinschalige landbouwers voor de productie van duurzame en legale houtschool, steunen we de productie van efficiënte houtschoolstoofjes die tot 50% minder houtschool verbruiken dan de traditionele stoofjes en zet het project ook in op boslandbouw en honingproductie als nieuwe bron van voeding en inkomsten voor de bevolking. Zo steunt het project de socio-economische ontwikkeling van de kleinschalige landbouwers en plantenkwekers en beschermt het tegelijk de bossen.

RESULTATEN SINDS 2007

- 10 000 hectare boomplantages en 4 000 hectare boslandbouwpercelen zijn aangelegd;
- 390 000 kilogram duurzame houtschool afkomstig van de plantages van het project is geproduceerd en verhandeld;
- 1600 liter honing is geproduceerd en verhandeld;
- 4000 efficiënte houtschoolstoofjes zijn geproduceerd en verkocht;
- 4 coöperatieven voor de verkoop van duurzame houtschool zijn opgezet en worden ondersteund;
- Het project won in 2016 de National Energy Globe Award 2016 als beste milieuproject van de DRC.

DUURZAME ONTWIKKELINGSDOELSTELLINGEN DIE VERBONDEN ZIJN AAN DIT PROJECT

- **KRITIEKE REGIO** Afrikaanse Grote Merengebied
- **DUUR PROJECT** 2007-2016
- **UITGAVEN** € 8 500 000 (2007-2016, met fondsen van donaties aan WWF-België en fondsen van de Europese Unie, Belgische Ontwikkelingssamenwerking, Congo Basin Forest Fund, DGIS, Fondation Gillès en ARGUS)
- **DOEL** De grote steden in de omgeving van het Virunga Nationaal Park voorzien van duurzame houtschool, ten voordele van de bossen van het park en de economische ontwikkeling en het welzijn van de lokale gemeenschappen

© BRENT STIRTON / GETTY IMAGES

LUKI

- **KRITIEKE REGIO** Congobekken
- **DUUR PROJECT** 2013-2017
- **UITGAVEN** € 2 340 000 voor 2013-2017 (met fondsen van Congo Basin Forest Fund)
- **DOEL** De bossen beschermen en tegelijkertijd de levensomstandigheden van de bewoners verbeteren

DUURZAME ONTWIKKELINGSDOELSTELLINGEN DIE VERBONDEN ZIJN AAN DIT PROJECT

Het Luki-biosfeerreservaat in de DRC is een eeuwenoud regenwoud en herbergt een waardevol overblijfsel van een vroeger reusachtig primair oerwoud. Maar het woud staat onder druk door de aanhoudende houtkap voor zaaghout en brandhout en de lokale landbouwpraktijken waarbij bos verbrand wordt.

WWF werkt in deze regio om de bossen te beschermen en tegelijkertijd ook de levensomstandigheden van de bewoners te verbeteren. Daarvoor werken we op basis van drie pijlers: duurzame landbouw, herbebossing en bosbescherming.

Duurzame landbouw biedt een voedzaam en winstgevend alternatief voor de verbrandstechnieken en de boskap. Zo beschermt duurzame landbouw (zoals boslandbouw) de bossen en verbetert het tegelijkertijd de levensstandaard van de gemeenschappen. Herbebossing gebeurt op twee manieren: door de aanleg van boomplantages en door de natuurlijke regeneratie van bos. De plantages worden gebruikt voor houtkap, zodat de bevolking van hout wordt voorzien en de illegale houtkap binnen het reservaat afneemt. Ten derde voorkomen we savannebranden, waardoor de bodem langzaam herstelt en waardoor er opnieuw een natuurlijk bos kan groeien. Dieren kunnen er een habitat vinden en de bewoners beschikken weer over brandhout en wild. Daarnaast worden de

bossen in het Luki-biosfeerreservaat nu beheerd door de lokale gemeenschappen en beschermd door rangers.

Verder beschikt het Lukireservaat over een bekend laboratorium, waar onderzoek wordt gevoerd door de Universiteit Gent en het Koninklijk Museum voor Midden-Afrika in samenwerking met WWF-België.

WWF-België en WWF-DRC hebben langer dan drie jaar voor de implementatie van het project gezorgd. In maart 2017 liep het project af.

RESULTATEN SINDS 2013

- **33 000 hectare bos** wordt beschermd;
- De levensomstandigheden van **100 000 bewoners** rond het park verbeterden dankzij het project;
- **40 duurzame boerderijen** zijn gecreëerd;
- **800 hectare boomplantages** zijn aangelegd in samenwerking met de lokale gemeenschappen;
- **4700 hectare savanne** wordt via natuurlijke regeneratie terug bosgebied;
- **60 rangers** beschermen de bossen van het Luki-biosfeerreservaat.

NDJAMBA DJALE (‘Ik hou van het meer’)

De vissers van het Mai-Ndombmeer worden geconfronteerd met een daling in de visbestanden, die zowel hun voedselzekerheid als de biodiversiteit van het meer in het gedrang brengt. Overbevissing is hier de hoofdoorzaak van.

Nadat WWF vier jaar op het terrein heeft gewerkt, hebben bijna 1300 vissers zich geëngageerd voor een duurzame visserij, die ze samen met de experts van het project hebben gedefinieerd. De vissers hebben zich ook georganiseerd in verenigingen om enerzijds duurzame visvangst te verdedigen en te promoten bij de overheden en andere vissers, en om anderzijds de natuurlijke vispaaiplaatsen te beschermen. Daarnaast hebben de vissers ook een controlesysteem opgestart om het aantal vissen te monitoren en te evalueren, en hebben ze verder geleerd hoe ze varkens kunnen kweken, bomen kunnen planten of aan viskweek kunnen doen. Zo vermijden ze te moeten vissen tijdens de paaiperiodes of op de paaiplaatsen.

De provinciale overheid erkent nu de vaardigheden en het bewustzijn van de vissers inzake duurzame visserij. Er werd ook een charter getekend dat opgesteld werd in samenspraak met de vissers voor de bescherming

van visbestanden, dat binnenkort in een wet zal worden omgezet.

Het jaar 2016 luidt het einde in van het Ndjamba Djale-project, maar ook het begin van een nieuw tijdperk voor de vissers van Mai-Ndomb. Het project heeft een echte bewustwording teweeggebracht over het belang van de bescherming van de biodiversiteit. De visbestanden zijn nog niet hersteld maar we zijn op de goede weg. Vanaf nu zal de lokale ngo CENADEP het project verder opvolgen. Proficiat aan de vissers!

RESULTATEN SINDS 2010

- **Meer dan 1300 mensen** hebben zich geëngageerd voor duurzame visserij en hebben zich hiervoor gestructureerd in 46 vissersverenigingen;
- De vissersverenigingen bestaan voor **60% uit mannen en voor 40% uit vrouwen**. Vrouwen en autochtone groepen zijn betrokken bij zowel de vissersverenigingen als alternatieve activiteiten.

DUURZAME ONTWIKKELINGSDOELSTELLINGEN DIE VERBONDEN ZIJN AAN DIT PROJECT

DE BONOBO'S VAN MAI-NDOMBE BESCHERMEN

De bossen van de provincie Mai-Ndombe vormen de belangrijkste houtreserve voor de meer dan tien miljoen inwoners van Kinshasa. Maar deze bossen worden beetje bij beetje vernietigd voor houtwinning en landbouw. We hebben activiteiten op touw gezet om de bossen te herstellen en de dieren die erin leven, met name de bonobo's en verschillende kleine apen, olifanten en buffels, te beschermen.

Hiervoor ontwikkelen we *wildlife*-ecotoerisme in samenwerking met de gemeenschappen die de bossen bezitten. Twee bonobofamilies worden regelmatig gevolgd door lokale rangers om de apen te laten wennen aan menselijke aanwezigheid, een proces dat ook habituatie genoemd wordt. Dankzij de habituatie kunnen de eerste toeristen de bonobo's binnenkort komen observeren. Hun financiële bijdrage zal de plaatselijke gemeenschappen helpen om de lokale ontwikkeling te financieren en de bonobo's verder te beschermen. De dieren worden ook geïnventariseerd en gemonitord om meer over hen te leren en hun gezondheid op te volgen.

Daarbij stimuleren we de organisatie van gemeenschappen die de bossen beheren waarin de bonobo's leven en steunen we de nodige infrastructuurwerken

en de diversifiëring van de landbouw (vb. introductie van boslandbouw). Verder worden er boomplantages voor herbebossing aangelegd en zijn er alvast proefgebieden voor gemeenschappelijke herbebossing gecreëerd in Bolobo.

RESULTATEN SINDS 2008

- **2 bonobofamilies** zijn gehabitueerd in Nkala en Mpelu;
- **Een zakenplan voor ecotoerisme en de arbeidsvoorwaarden** zijn vastgelegd in samenwerking met de lokale gemeenschappen;
- **De identificatie, gezondheidsmonitoring en ziektepreventie** van bonobo's is van start gegaan en is operationeel;
- **Gestroopte diersoorten** worden gemonitord om op termijn stroperij tegen te gaan en wetshandhaving te versterken.

DUURZAME ONTWIKKELINGSDOELSTELLINGEN DIE VERBONDEN ZIJN AAN DIT PROJECT

- **KRITIEKE REGIO** Congobekken
- **DUUR PROJECT** 2008-2016
- **UITGAVEN** € 1 000 000 voor 2008-2016 (fondsen van donaties aan WWF-België en fondsen van ARGUS)
- **DOEL** Het behoud van de bonobo's (*Pan paniscus*) en de bescherming van hun habitat in het Lac Tumbagebied verzekeren op lange termijn

STEUNPROGRAMMA VOOR BESCHERMDE GEBIEDEN

De DRC heeft momenteel een netwerk van meer dan 100 beschermde gebieden, dat in totaal 12% van de oppervlakte beslaat. Maar het netwerk wordt aangetast door een gebrek aan technische, institutionele en financiële steun. Met dit programma leggen WWF en het Congolees Instituut voor Natuurbehoud (ICCN) de fundamenten om het aantal beschermde gebieden uit te breiden tot 15%. In een eerste stap werd daarom het huidige netwerk van beschermde gebieden geëvalueerd. Daarna werden aanbevelingen overgemaakt aan de Congolese regering, die overigens een verbintenis is aangegaan om 15 à 17% van haar grondgebied te beschermen. In een laatste stap plannen we de

uitbreiding van het netwerk. Een sterk en uitgebreid netwerk is onontbeerlijk om de biodiversiteit te beschermen, de economische langetermijneffecten van gedegradeerde ecosystemen te drukken en de armoede te bestrijden.

RESULTATEN IN 2016

- Het afgelopen jaar zijn er 5 natuurgebieden geëvalueerd. De resultaten en aanbevelingen zijn in **een rapport overgemaakt** aan de Congolese regering;
- **300 wetteksten** over de beschermde gebieden in de DRC zijn gebundeld en worden bewaard in een archief;
- Er is een databank opgesteld met **informatie over het netwerk van beschermde gebieden**.

- **KRITIEKE REGIO** Congobekken, Afrikaanse Grote Merengebied, Miombobossen
- **DUUR PROJECT** 2012-2016
- **UITGAVEN** € 450 000 voor 2012-2016 (fondsen van donaties aan WWF-België)
- **DOEL** Het netwerk van bestaande beschermde natuurgebieden in de DRC evalueren en analyseren waar het kan worden uitgebreid

DUURZAME ONTWIKKELINGSDOELSTELLINGEN DIE VERBONDEN ZIJN AAN DIT PROJECT

© KEVIN SCHAFER - WWF - CANON

SOCIO BOSQUE

Het Ecuadoraanse regenwoud vormt een belangrijke buffer tegen de opwarming van de aarde en bezit een onwaarschijnlijk rijke biodiversiteit. In de bossen leven onder andere de prachtige jaguar en maar liefst 18% van alle vogelsoorten ter wereld.

Vroeger beschermden lokale gemeenschappen de bossen op hun grondgebieden. Maar omdat ze tegenwoordig op korte termijn geld nodig hebben om kosten voor onderwijs of gezondheidszorg te betalen, kappen ze de laatste tijd meer bossen, verkopen ze hun percelen door of doen ze aan onduurzame landbouw. Daardoor verdwijnt er nu jaarlijks maar liefst 100 000 hectare bos in Ecuador. Dat brengt niet alleen de biodiversiteit in gevaar, maar heeft ook een zware impact op de klimaatverandering én op de gemeenschappen zelf omdat ze van de bossen afhankelijk zijn.

WWF-België steunt het Socio Bosqueproject van de Ecuadoraanse overheid, dat tegelijk de wouden beschermt en bijdraagt tot de ontwikkeling van lokale gemeenschappen. Landeigenaars en de inheemse bevolking krijgen financiële steun voor elke hectare bos die ze voor een periode van

20 jaar beschermen. Omdat veel lokale gemeenschappen nog niet vertrouwd zijn met Socio Bosque, heeft WWF-België de afgelopen twee jaar grootscheepse voorlichtingscampagnes gevoerd.

Momenteel kampt Ecuador echter met een economische crisis. Door een gebrek aan financiële middelen van de Ecuadoraanse overheid zijn verschillende gemeenschappen die willen deelnemen aan Socio Bosque op een wachtlijst terechtgekomen. WWF legt zich nu vooral toe op de eerste stappen in de heraanleg van bossen en de begeleiding van bewoners die al deelnamen aan het project totdat de Ecuadoraanse overheid opnieuw geld ter beschikking stelt.

Eind 2016 liep de samenwerking tussen WWF-België en het Socio Bosqueprogramma af, maar intussen werken we een uitgebreider programma uit voor bosbescherming in Ecuador voor de komende vijf jaar.

RESULTATEN SINDS 2015

- **3 nieuwe gemeenschappen nemen deel** aan het programma;
- Meer dan **400 mensen hebben infossessies bijgewoond** en 110 mensen en 8 gemeenschappen wachten momenteel om deel te kunnen nemen aan het project.

- **KRITIEKE REGIO** Amazonegebied en Choco Darien
- **DUUR PROJECT** 2015-2016
- **UITGAVEN** € 210 000 voor 2015-2016 (20% fondsen van donaties aan WWF-België, 80% fondsen Belgische Ontwikkelingssamenwerking)
- **DOEL** De ontbossing tegengaan door plaatselijke gemeenschappen te betrekken bij bosbescherming

DUURZAME ONTWIKKELINGSDOELSTELLINGEN DIE VERBONDEN ZIJN AAN DIT PROJECT

© THOMAS CRISTOFOLETTI / WWF-UK

MEKONG FLOODED FOREST

- **KRITIEKE REGIO** Mekongregio
- **DUUR PROJECT** 2016
- **UITGAVEN** € 80 000 (fondsen van donaties aan WWF-België)
- **DOEL** De aanwezigheid van het zwijnshert in de regio aantonen om 33 000 hectare bosgebied te beschermen

Het vloedbos, gelegen langs de westelijke oever van de Mekong, bezit een rijke biodiversiteit met grote oeverbossen, stromen en eilanden die een hele reeks soorten herbergen die bijna volledig verdwenen zijn in de rest van Zuidoost-Azië. Cambodja wordt gekenmerkt door zeer biodiverse en waardevolle bossen, maar heeft ook de derde hoogste ontbossingsgraad ter wereld.

De voornaamste oorzaak van ontbossing is de ontwikkeling van de agro-industrie, waarbij grootschalige economische landconcessies verleend worden aan privébedrijven. Een gevolg van deze massale ontbossing en grondinname is dat de rurale gemeenschappen teruggedrongen worden tot steeds kleinere stukken land zonder toegang tot het bos.

Echter, 30% à 40% van de lokale bevolking is afhankelijk van het bos om in haar levensonderhoud te voorzien. De lokale gemeenschappen hebben over het algemeen onvoldoende capaciteit of zijn te slecht gestructureerd om hiertegenin te gaan. De angst om nog meer grond te verliezen resulteert in een niet-duurzaam gebruik van de natuurlijke hulpbronnen: versnelde houtkap, ondoordachte landbouwpraktijken en illegale jacht.

Een instrument om de toegang tot grond te verzekeren voor de lokale gemeenschappen is het instellen van een beschermd gebied, omdat het illegaal is er concessies te verlenen. De aanwezigheid van het sterk bedreigde zwijnshert, *Axis porcinus*, biedt kansen om het projectgebied een wettelijk beschermde status te geven. Eens de toegang tot grond verzekerd is voor de lokale gemeenschappen, kan een duurzaam beheer van de natuurlijke hulpbronnen ingesteld worden.

RESULTATEN IN 2016

- Een natuurgebied van 33 000 hectare werd aangevraagd voor de bescherming van het zwijnshert;
- Studies gesteund door WWF bewijzen dat het zwijnshert aanwezig is in de regio;
- Een werkgroep met vertegenwoordigers van 4 dorpen werd opgericht voor de bescherming van het zwijnshert.

DUURZAME ONTWIKKELINGSDOELSTELLINGEN DIE VERBODEN ZIJN AAN DIT PROJECT

© GERALD S. CUBITT / WWF

EASTERN PLAINS LANDSCAPE

Vroeger waren de droge bossen van de oostelijke vlakten van Cambodja (het zogenaamde ‘Eastern Plains Landscape’) gekend om hun rijke biodiversiteit en vooral om de tijgers die er leefden. Maar na decennia van sociale problemen en onzekerheden, waardoor de stroperij en de ontbossing toenamen, kenden de dierenpopulaties er een dramatische terugval. Zo dramatisch dat er vandaag geen wilde tijgers meer te vinden zijn in Cambodja. De laatste werd er gesignaleerd in 2007.

Sinds 2016 heeft WWF zich geëngageerd om de tijger terug te brengen in de oostelijke vlakten van Cambodja. Dat doen we door de belangrijkste zones van het Phnom Prich-natuurreservaat en het beschermde bos van Mondulkiri te beschermen als herintroductiegebied van de tijger. Daar mogen geen menselijke activiteiten voorkomen die een negatieve impact hebben op de tijger, zijn prooi of andere bedreigde soorten.

Om dit te realiseren helpt WWF de Cambodjaanse regering bij de toepassing van de natuurwetten in het land. WWF ondersteunt ook de patrouilles die stroperij en illegale ontbossing bestrijden en de wilde

dieren beschermen. We financieren de opleiding van rangers en investeren in aangepast materiaal. Parallel hiermee voert WWF sensibiliseringscampagnes bij de plaatselijke bevolking zodat de inwoners alles te weten komen over dit herintroductieproject, en werkt het met de bevolking samen om illegale handel in dieren en hout tegen te gaan.

Als de natuurbeschermingsmaatregelen toegepast worden zoals voorzien, zal de herintroductie van de eerste tijgerpopulatie in de bossen van Mondulkiri in 2022 kunnen plaatsvinden. De terugkeer van de tijger in Cambodja zou een schitterende gelegenheid zijn om het ecotoerisme in de regio te ontwikkelen en zou een waar succes betekenen voor de bescherming van het leven in het wild.

RESULTATEN IN 2016

- **2 licenties voor economische landconcessies** die de connectiviteit tussen twee natuurgebieden bedreigden, werden ingetrokken, waardoor een cruciaal gebied voor de wilde diersoorten behouden blijft;
- **Onderzoek naar tijgerprooien** toont aan dat de populaties prooien stabiel zijn gebleven in de regio;
- **750 patrouilles** hebben op één jaar tijd een totale patrouille-afstand van 46 600 km afgelegd;
- Ze verwijderden 6500 vallen, namen grote hoeveelheden gekapt hout, auto's, vrachtwagens, motorfietsen en kettingzagen in beslag, en **arresteerden uiteindelijk 31 personen**;
- De **Mobile Enforcement Unit en het Informant Network** zijn gelanceerd om misdaad tegen wilde dieren te bestrijden;
- Het **actieplan voor tijgers in Cambodja** werd officieel gelanceerd door de overheid in april 2016.

- **KRITIEKE REGIO** Mekongregio
- **DUUR PROJECT** 2016-2018
- **UITGAVEN** € 350 000 voor 2016-2018 (fondsen van donaties aan WWF-België)
- **DOEL** De populaties tijgers herstellen, diersoorten behouden en de bossen met elkaar verbinden in de oostelijke vlakten van Cambodja, in de provincie Mondulkiri

DUURZAME ONTWIKKELINGSDOELSTELLINGEN DIE VERBONDEN ZIJN AAN DIT PROJECT

DE KARPATEN

- **KRITIEKE REGIO** Zwarte Zeegebied
- **DUUR PROJECT** 2012-2016
- **UITGAVEN** € 1 030 000 voor 2012-2016 (fondsen van donaties aan WWF-België)
- **DOEL** De habitat van de beren beschermen, illegale ontbossing tegengaan en de duurzame economie stimuleren via ecotoerisme

DUURZAME ONTWIKKELINGSDOELSTELLINGEN DIE VERBONDEN ZIJN AAN DIT PROJECT

De Karpaten vormen een grote bergketen in Centraal- en Oost-Europa die een thuis bieden aan talloze dieren waaronder wolven, lynxen en bruine beren. In het midden van de bergketen ligt Maramures, een 10 000 km² groot oerbos op de grens van Roemenië met Oekraïne. Hoewel al 350 000 hectare van het gebied beschermd is, staat het toch steeds meer onder druk. Menselijke activiteiten zoals infrastructuurwerken en illegale ontbossing versnipperen de leefgebieden van de dieren steeds meer.

WWF is in de regio actief om de habitat van de bruine beer te beschermen. Met camera's en gps-halsbanden zijn de migratieroutes van de beren zorgvuldig in kaart gebracht. In een volgende stap moeten we uitzoeken hoe we de routes kunnen beschermen samen met de eigenaars over wiens grondgebied ze lopen.

WWF zet overheden ook onder druk om illegale ontbossingspraktijken te stoppen. Dankzij het lobbywerk van WWF heeft de Roemeense regering de eerste stappen gezet om de Europese Houtrichtlijn in te voeren. Eens de richtlijn geïmplementeerd is, kan illegale ontbossing grondig aangepakt worden.

Om groene economie in de regio te stimuleren, zetten we ook in op

ecotoerisme. Zo werken we samen met de touroperators Davidsfonds en KrisKras om duurzame natuurreizen te organiseren in Maramures.

Naast het project in Maramures, biedt WWF-België ook financiële steun aan een project om de Europese bizon te herintroduceren in de zuidelijke Karpaten. WWF-teams op het terrein hebben ook een grote bijdrage geleverd aan de aanvraag van de Roemeense regering om 24 000 hectare bos te laten opnemen op de Unesco-werelderfgoedlijst. Ten slotte steunen we ook een project om de Oekraïense regering te overtuigen meer doeltreffende maatregelen te nemen voor natuurbehoud.

RESULTATEN SINDS 2012

- De belangrijkste **migratieroutes** zijn in kaart gebracht. Nu moet worden onderzocht hoe we ze kunnen beschermen;
- Roemenië is gestart met het implementeren van de **Europese Houtrichtlijn**;
- **24 000 hectare bos** zal opgenomen worden als Unesco-werelderfgoed;
- Twee Belgische touroperators bieden **ecologische reizen** aan naar Maramures: Davidsfonds en KrisKras;
- Er leven nu in totaal **tussen 380 en 450 beren** in Maramures.

© GLOBAL WARMING IMAGES / WWF

VROUWEN WORDEN ZONNE-INGENIEURS

De tropische wouden van Madagaskar bieden een thuis aan heel wat bedreigde diersoorten, waaronder de iconische maki's. Maar er verdwijnt steeds meer bos, met name omdat afgelegen gemeenschappen zijn aangewezen op brandlandbouw, illegale houtkap en onduurzame energiebronnen om in hun behoeften te voorzien.

WWF wil de gemeenschappen aanmoedigen om natuurlijke grondstoffen beter te beheren en over te schakelen op duurzame landbouw. Daarom hebben we samen met WWF-Madagaskar en Barefoot College een project opgestart om dorpen in belangrijke bosgebieden te voorzien van elektriciteit afkomstig van zonnepanelen. Zeven vrouwen uit twee dorpen in het zuidoosten van Madagaskar volgden een opleiding tot 'zonne-ingenieur' en leerden gedurende zes maanden zonnepanelen maken en onderhouden.

Dankzij het project hebben de dorpelingen nu het gevoel dat ze deel uitmaken van een ontwikkelde gemeenschap. De toegang tot moderne verlichting en elektriciteit zorgt ervoor dat leraren naar de dorpen komen en kinderen naar school kunnen, dat de bewoners geen vervuulende olielampen meer hoeven te gebruiken en dat naburige dorpen ook interesse krijgen voor het project. Bovendien is het vertrouwen in WWF sterk toegenomen. De dorpelingen willen nu zelf de natuur rondom zich beter beschermen. Ze zoeken naar alternatieve

inkomstenbronnen, zoals kruidnagelteelt, schakelen over op duurzame landbouw en leggen plantages aan voor brandhout.

Maar ook de sociale verhoudingen in de dorpen zijn grondig veranderd. Dankzij de 'zonne-ingenieurs' willen vrouwen nu een belangrijkere rol opnemen in de organisatie van de gemeenschap.

Het Malagassische ministerie van Energie heeft in juli 2015 beslist om mee te werken aan de uitbreiding van het project. De bedoeling is om in Madagaskar zelf een Barefoot College op te richten en tegen 2030 744 vrouwen op te leiden tot 'zonne-ingenieurs'. Zo krijgen 630 000 gezinnen toegang tot elektriciteit.

RESULTATEN SINDS 2013

- **7 vrouwen uit twee dorpen** zijn opgeleid in het Barefoot College in India en kunnen zelf zonnepanelen maken;
- **Bijna 400 gezinnen gebruiken zonne-energie**, 150 in Tsaratànana en 240 in lavomanitra;
- **2500 mensen** hebben nu toegang tot moderne **verlichting en elektriciteit**;
- De gemeenschappen nemen zelf het initiatief om de omliggende **natuur te beschermen door op zoek te gaan naar alternatieve inkomstenbronnen**, en om natuurlijke grondstoffen duurzaam te beheren
- **Vrouwen spelen een grotere rol** in de organisatie en ontwikkeling van de gemeenschappen;
- In 2016 werd het project uitgebreid en werden nog eens **8 vrouwen opgeleid**.

- **KRITIEKE REGIO** Madagaskar
- **DUUR PROJECT** 2013-2017
- **UITGAVEN** € 162 000 voor periode 2013-2016 (fondsen van donaties aan WWF-België)
- **DOEL** Afgelegen dorpen toegang geven tot zonne-energie en natuurlijke grondstoffen duurzaam helpen te beheren om de tropische bossen van Madagaskar te beschermen

DUURZAME ONTWIKKELINGSDOELSTELLINGEN DIE VERBONDEN ZIJN AAN DIT PROJECT

DAWNA TENASSERIM

- **KRITIEKE REGIO** Mekongregio
- **DUUR PROJECT** 2016-2018
- **UITGAVEN** € 150 000 voor 2016-2018 (fondsen van donaties aan WWF-België)
- **DOEL** Het Dawna Tenasserimlandschap behouden als een intact ecosysteem met beschermde en onderling verbonden habitats, en de ecosysteemdiensten vrijwaren voor de lokale gemeenschappen van Myanmar en Thailand

In het landschap van Dawna Tenasserim, aan de grens tussen Myanmar en Thailand, vinden we nog een van de grootste tijgerpopulaties ter wereld. In een netwerk van beschermde gebieden van meer dan 30 000 km² leven hier bijna 200 tijgers, oftewel 5% van de wereldpopulatie wilde tijgers. Dat maakt deze habitat de belangrijkste voor tijgerbehoud in de hele Mekongregio.

Toch staan de bossen van Dawna Tenasserim zwaar onder druk door de ontbossing. De uitbreiding van de landbouw, houtkap en de fragmentatie van het bos door de ontwikkeling van grote infrastructuur zorgen ervoor dat de bossen beetje bij beetje verdwijnen. Ook vormt de stroperij jammer genoeg nog altijd de belangrijkste bedreiging voor de tijger en verschillende andere dieren die in de bossen leven.

WWF werkt op vier grote fronten in het Dawna Tenasserimlandschap. Ten eerste werken we er aan het behoud van de bossen en de wilde dieren, met een speciale focus op tijgers en olifanten. Als tweede pijler behouden en verbeteren we de verbinding tussen natuurgebieden. Omdat de overheden van Thailand en Myanmar de constructie hebben goedgekeurd van de Dawei-weg, die door de tijgerhabitat heen zal lopen, spant WWF zich in om de negatieve impact van de weg te minimaliseren en om

ervoor te zorgen dat de regio zijn wilde natuur en zijn natuurlijke hulpbronnen kan behouden. Ten derde doen we aan onderzoek en monitoring, en ten slotte lobbyen we voor beleidsveranderingen en sensibiliseren we de samenleving voor effectiever natuurbehoud.

RESULTATEN IN 2016

- WWF voerde **onderzoek naar biodiversiteit** en veranderend landgebruik na wegeaanleg;
- Er zijn **luchtfoto's** genomen van het Dawna Tenasserimgebied om hiermee partners te informeren over het landschap;
- **WWF presenteerde zijn aanbevelingen** voor de aanleg van de Dawei-weg aan de Italthai Industrial Group, het bedrijf dat de weg zal aanleggen;
- **WWF werkte met lokale gemeenschappen aan een kaart** die het landgebruik weergeeft;
- We promoveerden in samenwerking met Seub Nakasathien Foundation **ecologische corridors** door sensibiliseringsacties te voeren, opleidingen aan rangers te geven en waarschuwingsborden voor overstekend wild te plaatsen.

DUURZAME ONTWIKKELINGSDOELSTELLINGEN DIE VERBONDEN ZIJN AAN DIT PROJECT

DE IJSBEERHABITAT BEHOUDEN

- **KRITIEKE REGIO** Noordpool
- **DIJUR PROJECT** 2014-2016
- **UITGAVEN** € 300 000 voor 2014-2016 (fondsen van donaties aan WWF-België en fondsen van Arctic Home Coca-Cola)
- **DOEL** Het conflict tussen mensen en ijsberen beperken en voorkomen door te onderhandelen met overheden en lokale gemeenschappen, op te treden tegen stroperij en de habitat van de ijsberen te beschermen

Ieder jaar wordt de ijsmassa op de Noordpool kleiner. Door de stijging van de temperatuur als gevolg van de klimaatverandering smelt het pakijss steeds verder weg. Dat vormt een bedreiging voor de biodiversiteit in de regio, in het bijzonder voor de ijsberen. Ze zijn afhankelijk van het ijs om zich te voeden maar moeten nu steeds langer vasten en zich alsmaar verder op het vasteland wagen om aan voedsel te geraken.

Dat leidt soms tot fatale conflicten tussen lokale gemeenschappen en ijsberen maar ook tot stroperij. Jaarlijks worden naar schatting 30 ijsberen gestroopt. Maar ook olie- of gasexploratie en de scheepvaart schaden de habitat van de soort.

Sinds 2014 steunt WWF-België een project in het Russische noordpoolgebied. We financieren wetenschappelijk onderzoek, identificeren en monitoren conflicten tussen ijsberen en mensen, brengen de habitats van de dieren in kaart en onderhandelen met overheden om het gebied beter te beschermen.

Er zijn ook ijsbeerpatrouilles opgericht in verschillende dorpen. Die voorkomen conflicten of lossen ze op, treden op tegen stroppers en verzamelen ook cruciale informatie over ijsberen.

WWF heeft intussen alle kritieke ijsbeerhabitats in Rusland in kaart

gebracht en een netwerk uitgetekend van gebieden die beschermd moeten worden om de biodiversiteit te bewaren. De Russische overheid heeft intussen al een groot deel van het netwerk beschermd. Toch is er nog werk aan de winkel. Na de negatieve uitkomst van de CITES-bijeenkomst van 2015, waar Rusland naliet om de handel in ijsberen volledig tegen te houden, is duidelijk gebleken dat we druk moeten blijven zetten op de beleidsmakers.

RESULTATEN IN 2016

- Voor het eerst in tien jaar tijd zijn er **twee rechtszaken** gestart tegen ijsbeerstroppers;
- Rusland geeft op **75% van zijn noordpoolgebied** voor onbepaalde tijd geen nieuwe licenties meer voor olie- of gasexploratie;
- Alle ijsbeerlanden hebben **klimaatverandering** als grootste bedreiging voor ijsberen erkend en beloven gezamenlijke acties.

DUURZAME ONTWIKKELINGSDOELSTELLINGEN DIE VERBONDEN ZIJN AAN DIT PROJECT

WAT BRENGT HET KOMENDE JAAR?

Dat er in 2016 een aantal van onze projecten aflopen, betekent dat we het komende jaar met nieuwe projecten aan de slag gaan. Ook in 2017 blijven we focussen op kwetsbare maar cruciale regio's met een rijke biodiversiteit.

BELGISCHE ONTWIKKELINGSSAMENWERKING (DGD)

© DAVID LAWSON / WWF-UK

DE KOMENDE VIJF
JAAR ACTIEF IN DE DRIE
GROOTSTE BOSGEBIEDEN
TER WERELD

De Belgische Ontwikkelingssamenwerking heeft beslist om tien miljoen euro toe te kennen aan WWF-België om gedurende vijf jaar (2017-2021) een uitgebreid programma te voeren om 's werelds meest bedreigde bossen te beschermen. Daarmee zullen we ons werk in Ecuador, in de Democratische Republiek Congo en in Cambodja

versterken. Bossen liggen in het hart van het natuurbehoudswerk van WWF. Ze vormen namelijk een cruciaal ecosysteem in de strijd tegen de klimaatverandering. Bovendien zorgen de bossen en hun indrukwekkende biodiversiteit voor voedselzekerheid en zijn ze van levensbelang voor ons allemaal.

VIETNAM

DUURZAME ONTWIKKELING IN DE MEKONGDELTA

- **KRITIEKE REGIO** Mekongregio
- **DUUR PROJECT** 2017-2018
- **UITGAVEN** € 270 000 (fondsen van Belgische ambassade in Vietnam)
- **DOEL** De rol van het maatschappelijke middenveld en de lokale bevolking versterken om te bouwen aan een duurzaam beheer van de Mekongdelta
- **PARTNERS** WWF-Vietnam, PACCOM, VRN

DUURZAME ONTWIKKELINGSDOELSTELLINGEN DIE VERBONDEN ZIJN AAN DIT PROJECT

© SIMON DE TROY-WHITE / WWF-UK

De Mekongdelta in Vietnam, waar de Mekongrivier uitmondt in de Zuid-Chinese Zee, wordt bedreigd door economische activiteiten, klimaatverandering, droogte, onduurzame waterkrachtcentrales en landbouw. Door een gebrek aan overleg en onderling begrip slagen overheden en maatschappelijke organisaties er niet in om samen een duurzaam beleid uit te werken voor de regio. Nochtans is dat dringend nodig aangezien 80% van de plaatselijke bevolking van de rivier afhankelijk is voor zijn inkomsten en voedsel.

Daarom starten we in 2017 een project om de bevolking meer te betrekken bij het beheer van de Mekongdelta. Na een analyse van de huidige situatie zal een plan uitgewerkt worden om de overheid, het middenveld en de bevolking dichter bij elkaar te brengen en te wijzen op het belang van duurzaam beheer. Alleen zo kan een doeltreffend beleid uitgewerkt worden waar iedereen baat bij heeft en dat het basisrecht op een schone omgeving en duurzame ontwikkeling garandeert.

ZAMBIA

© MARTIN HARVEY / WWF

LIUWA PLAIN & KAZA

De Liuwa-vlakte in het westen van Zambia is een groot natuurpark dat jaarlijks van januari tot april verandert in een moerasparadijs. Het park heeft al sinds 1972 een beschermd statuut maar toch veroorzaakten slecht beheer, stroperij en groeiende bevolkingsaantallen de voorbije decennia een sterke terugval van de populaties van bepaalde soorten, waaronder gnoes, leeuwen en hyena's.

In 2003 nam natuurbehoudsorganisatie African Parks het beheer van het park over. Door te focussen op wetshandhaving, conflictbemiddeling en herintroductie van een aantal soorten toont het park steeds meer tekenen van herstel. Om die positieve trend verder te zetten, zal WWF-België de komende jaren investeren in het project van African Parks. Zo zullen we het park stilaan tot zijn oorspronkelijke staat kunnen herstellen.

We onderzoeken ook een mogelijke instap in het samenwerkingsproject tussen verschillende WWF-kantoren in het KAZA-natuurgebied (Kavango-Zambezi Transfrontier Conservation Area), dat ten zuiden ligt van Liuwa. Door die natuurgebieden met elkaar te verbinden, krijgen dieren er toegang tot een grotere habitat.

- **KRITIEKE REGIO** Miombobossen
- **DUUR PROJECT** 2017-2018
- **UITGAVEN** € 50 000 voor KAZA en € 100 000 voor Liuwa Plain (fondsen van donaties aan WWF-België)
- **DOEL** De biodiversiteit van KAZA en het Liuwa Plain National Park herstellen
- **PARTNERS** African Parks, WWF-Zambia

DUURZAME ONTWIKKELINGSDOELSTELLINGEN DIE VERBONDEN ZIJN AAN DIT PROJECT

ONZE ACTIES IN BELGIË

CAMPAGNES EN BELEIDSWERK

Overall ter wereld zetten onze teams zich dagelijks onvermoeibaar in om de bedreigde dieren en hun habitats te beschermen. Maar er is meer nodig dan enkel ons werk op het terrein.

Daarom voert WWF regelmatig campagnes, op internationaal maar ook op nationaal niveau. Het doel van deze campagnes is om de burgers te informeren, ze te sensibiliseren en om politieke actie te eisen, zodat we samen een wereld opbouwen waarin de mens in harmonie leeft met de natuur.

In combinatie hiermee zetten we ook in op beleidswerk. Een gezonde planeet begint namelijk bij een ambitieus milieubeleid. Het doel van WWF is ervoor te zorgen dat de wetgeving en de politieke en culturele context onze biodiversiteit en klimaat maximaal beschermt en versterkt.

CAMPAGNES VOOR POLITIEKE ACTIE

ROAD TO PARIS

Eind 2015 zijn beleidsmakers van over de hele wereld in Parijs samengekomen voor een nieuwe klimaatop. WWF-België heeft toen als lid van het Platform Klimaatrechtvaardigheid in samenwerking met The Shift de Belgische overheid opgeroepen om ambitieuze maatregelen te nemen. We mobiliseerden onze sympathisanten voor de klimaatmars in Oostende, om samen onze stemmen te laten horen voor het klimaat. Overal ter wereld kwamen bijna 800 000 mensen op straat om hun regeringen op te roepen met een sterk akkoord naar huis te komen. WWF-België maakte ook deel uit van het internationale WWF-team dat deelnam aan de klimaatonderhandelingen.

Het resultaat van de klimaatop is een al bij al redelijk positief klimaatakkoord, dat universeel, ideologisch sterk en legaal bindend is. We willen jullie dan ook van harte bedanken voor jullie steun en deelnames!

TURN UP THE VOLUME OF NATURE

Europa telt talloze prachtige natuurgebieden, zoals de oerbossen van Bialowieza in Polen of het moerasgebied van Coto Doñana in Spanje, en adembenemende diersoorten, zoals lynxen, beren, wolven, talloze vlinders en zelfs walvissen.

De Europese Commissie evalueerde in de periode 2015-2016 of het nodig was om de Europese wetgeving voor de bescherming van de natuur (de Vogel- en Habitatrichtlijnen) te veranderen. Die evaluatie zette alle resultaten die de richtlijnen al hadden opgeleverd op de helling, want een herziening ervan had een nefaste impact kunnen hebben op de biodiversiteit en het leefmilieu in Europa.

In 2015 riepen we al met meer dan 200 organisaties (de #NatureAlert-coalitie) de Europese burgers op om te stemmen tegen de herziening van de wetten. Meer dan 520 000 mensen beantwoordden de oproep, waarvan 40 000 Belgen, een record voor een Europese publieke raadpleging!

Tijdens de onderhandelingen over de richtlijnen in de zomer van 2016 hebben wij opnieuw iedereen opgeroepen om de Europese natuur te verdedigen. Dat deden we deze keer met de actie 'Turn Up the Volume of Nature'. Daarbij vroegen we aan de burgers om een 'natuurlied' te componeren door verschillende vooraf opgenomen natuurgeluiden te combineren, zoals het geluid van een geiser, een sneeuwstorm of de zang van een nachtegaal.

Bijna 62 000 mensen uit heel Europa (waarvan 1900 Belgen) stuurden hun natuurlied naar de Commissie en onze ministers. 330 uren aan natuurlied werden gecreëerd – goed voor bijna twee weken onafgebroken luistergenot!

Onze stemmen werden gehoord. Na de acties riepen een aantal EU-lidstaten, waaronder België, de Commissie op om de richtlijnen te behouden. Op 7 december 2016 kondigde de Europese Commissie

eindelijk aan dat ze de richtlijnen niet zal herzien en zelfs hun implementatie zal versterken. Dit is een enorme overwinning voor de Europese natuur en voor iedereen die de campagne gesteund heeft. We willen iedereen dan ook hartelijk bedanken voor hun engagement!

EARTH HOUR

Earth Hour is een wereldwijde beweging, georganiseerd door WWF, waaraan jaarlijks miljoenen mensen en meer dan 7000 steden en dorpen meedoen voor de bescherming van onze planeet.

In 2016 wendde WWF-België de gelegenheid aan om premier Michel op te roepen een nationaal klimaatplan op tafel te leggen voor het einde van het jaar, als logisch vervolg van het klimaatakkoord van Parijs.

We betreuren dan ook het feit dat we geen antwoord kregen van de premier en de passiviteit van de Belgische regering ten opzichte van de bescherming van het klimaat en een levende planeet. We blijven druk uitoefenen op onze regering met de hele burgermaatschappij en reiken de overheden van België de hand om hier samen aan te werken.

Naast de politieke oproep stond Earth Hour afgelopen jaar in het teken van digitale actie. We vroegen iedereen om hun sociale media in te zetten in de strijd tegen de klimaatverandering en voor de bescherming van onze planeet, door bijvoorbeeld onze ecotips te delen en zo hun steun aan Earth Hour te betuigen.

SENSIBILISERINGSCAMPAGNES

Door te kiezen voor geloofwaardige labels kan iedereen op een eenvoudige manier bijdragen aan de bescherming van de mens en de natuur. WWF steunt de labels MSC (*Marine Stewardship Council*), ASC (*Aquaculture Stewardship Council*) en FSC® (*Forest Stewardship Council*), die milieuvriendelijke productiestandaarden garanderen en de sociale en economische omstandigheden van werknemers en gemeenschappen verbeteren. In België voeren we dan ook twee driejarige campagnes om de *label recognition* (herkenning van deze labels) te verhogen.

DE BEWUSTE VISWEEK: MSC EN ASC

De Bewuste Visweek is een gezamenlijke campagne van WWF, MSC en ASC. Jaarlijks stellen we gedurende één week in september zeeproducten en gekweekte vis centraal die op een duurzame manier verkregen zijn en die onze waardevolle levensbronnen respecteren. Door te kiezen voor deze keurmerken, weet de consument zeker dat de vis uit een duurzame visserij of een verantwoorde kwekerij komt. Zo draagt hij of zij bij aan het behoud van gezonde oceanen. De eerste editie van de campagne vond plaats in september 2015 en de tweede in september 2016. 2017 luidt het laatste jaar van deze campagne in.

© WWF-ROMANIA / DORU OPRISAN

HOUD JE OGEN GOED OPEN ALS JE HOUT KOOPT: FSC

WWF-België en FSC lanceerden in april 2016 een nationale campagne om de consument te helpen de verantwoorde keuze te maken voor houtproducten. FSC volgt de houtproducten namelijk op van het bos tot in de winkel. Zo is de consument zeker dat zijn of haar aankoop de bossen steunt die beheerd worden volgens de strenge sociale, ecologische en economische criteria van FSC.

Brico, Casa en Carrefour namen deel aan deze campagne door zich te engageren om meer FSC-hout aan te kopen en te communiceren over de campagne.

CAMPAGNES IN SAMENWERKING MET PARTNERS

WWF EN WELEDA WERKEN SAMEN AAN HET BEHOUD VAN DE GROOTSTE OERBOSSEN VAN EUROPA

In de provincies Caras-Severin en Hunedoara, in het zuidwesten van Roemenië, kan je een van de best bewaarde schatten van de Karpaten vinden: het grootste gedeelte oerbossen van deze bergketen.

Van 21 maart tot en met 10 april 2016 schonk Weleda per verkocht product € 1 aan WWF. Met het ingezamelde geld heeft Weleda WWF geholpen om er 50% van het identificatiewerk van de oerbossen te voltooien, goed voor een gebied van 20 000 hectare. Via deze inventarisatie leert WWF de lokale planten, dieren en ecosystemen beter kennen, zodat daarna de nodige maatregelen kunnen worden genomen om ze verder te beschermen.

We verwelkomen 60 WWF-Rangers in ons kantoor voor een klimaatactiedag.

WWF-België zet al jaren sterk in op educatie van kinderen en jongeren. Dat doen we door lespakketten en activiteiten aan te bieden aan scholen, door met Radio Oorwoud concerten en theatervoorstellingen te geven en via de WWF-Rangerclub, waarmee we leuke natuuractiviteiten doen met de kinderen. Verder steunt het educatieteam ook de campagnes van WWF-België.

CLIMATE CHALLENGE

Dankzij het project Climate Challenge kunnen secundaire scholen zich engageren voor het klimaat. Twintig scholen, verspreid over het hele land, deden tijdens het schooljaar 2015-2016 mee aan het project 'Climate Challenge Conference@school'. In totaal hebben 800 jongeren dankzij het rollenspel gevoeld wat er op het spel staat op de grote klimaatconferenties. Ze oefenden om de belangen van een bepaald land in de klimaatonderhandelingen te verdedigen. Tot slot namen zo'n 400 leerlingen van 16 tot 18 jaar in april 2016 deel aan de slotconferentie van 'Climate Challenge'. Het project Climate Challenge wordt gesteund door de dienst klimaatverandering van de FOD Leefmilieu.

RADIO OORWOUD ROCKS

Vorig jaar werd de Ancienne Belgique in Brussel overspoeld door 1100 enthousiaste brulberen en nachtegalen! WWF lanceerde er

de nieuwe cd van Radio Oorwoud, "t Is altijd wat in mijn habitat", met Hannelore Bedert, Pieter Embrechts, Dimitri Leue en Bart Peeters als speciale gasten. Muzikaal plezier voor natuurfans van 6 tot 99!

LESPAKKETTEN

Afgelopen jaar ronden we de kaap van meer dan 60 000 verspreide educatieve materialen. Dat wil zeggen dat er sinds 2009 meer dan 60 000 lespakketten werden aangevraagd of gedownload door leerkrachten in het lager en/of secundair onderwijs. WWF-België zet op schoolniveau in op de educatie van kinderen en jongeren aan de hand van gratis pedagogisch materiaal (Klimaatmap, Radio Oorwoud, Energiedoos, de Beestige Klas-campagne ...). Voor WWF is het essentieel dat jongeren een correcte kijk krijgen op moeilijke thema's zoals klimaatverandering, biodiversiteit, ecologische voetafdruk en energie.

© WWF-BELGIUM / CAROLINE STEYGERS

WWF-RANGERCLUB

De WWF-Rangerclub is de leukste wilde dierenclub van het land voor kinderen vanaf zes jaar die dol zijn op de natuur. Voor een jaarlijkse bijdrage van € 30 ontvangen de jonge natuurbeschermers een persoonlijke lidkaart en een welkomstpakket; vijf keer per jaar een magazine op hun maat met boeiende informatie over de natuur; een bonnenboekje met kortingen voor heel wat natuur- en dierenparken; de mogelijkheid om gratis deel te nemen aan natuuractiviteiten in België en tal van andere verrassingen.

Afgelopen jaar organiseerden we 13 activiteiten vol natuur voor onze jonge Rangers, waarbij we naar sporen zochten, naar roofvogels speurden, een tocht maakten naar het Verdrongen Land van Saeftinghe en nog veel meer. Ook vierden we alvast het 50-jarige bestaan van WWF-België met een beestige gezinsnamiddag op de Gentse Feesten! Een stralende dag met een hele bende enthousiaste kinderen. Radio Oorwoud speelde er de pannen van het dak en 's avonds werden de grote mensen getraakteerd op het unieke verjaardagsconcert '#WEAREWWF' met o.a. Urbanus, Sioen, Marble Sounds, Slongs Dievanongs en Hannelore Bedert.

Dit jaar mochten we meer dan duizend nieuwe Rangers welkom heten, een recordaantal! Onze club telde in 2016 alvast 1750 leden. Maar we willen natuurlijk graag nog veel meer kinderen verwelkomen in onze Rangerclub!

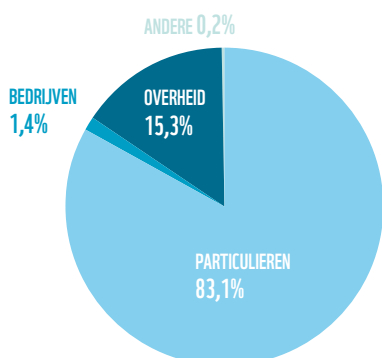
© ROBIN DUA / WWF-BELGIUM

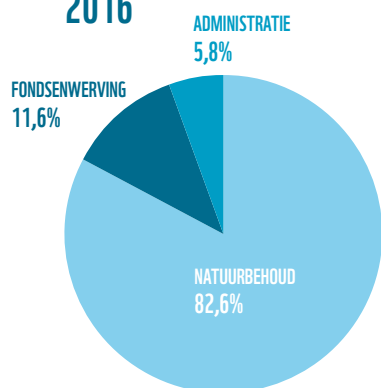
© ROBIN DUA / WWF-BELGIUM

2016 IN CIJFERS

OPBRENGSTEN 2016

UITGAVEN 2016

De jaarrekening is te vinden op de website van WWF-België: www.wwf.be/cijfers.
Het financiële jaar 2016 liep van 1 juli 2015 tot 30 juni 2016.

RESULTATENREKENING

	2015	2016
Gewone opbrengsten	10 491 096 €	23 704 550 €
Particulieren	7 033 665 €	19 700 602 €
Giften & lidgeld	6 530 880 €	7 229 254 €
Legaten	502 785 €	12 471 348 €
Bedrijven	294 879 €	341 160 €
Partnerships met bedrijven	160 000 €	86 050 €
Tombola's	25 370 €	9 000 €
Royalties en vergunningen	74 209 €	73 435 €
Verkoop wenskaarten	- 1 537 €	- €
Giften	36 837 €	172 675 €
Overheid	3 103 248 €	3 606 106 €
Personeelsubsidies	118 015 €	114 468 €
Subsidies voor natuurbehoudprogramma's	2 985 233 €	3 491 638 €
Andere	59 304 €	56 682 €
Gewone uitgaven	-10 419 428 €	-12 190 455 €
Administratie	-669 975 €	-707 018 €
Fondsenwerving	-1 808 457 €	-1 419 562 €
Natuurbehoud	-7 940 996 €	-10 063 875 €
Projecten van natuurbehoud op het terrein	-4 788 430 €	-6 088 273 €
Sensibilisering	-3 152 566 €	-3 975 602 €
Burgers	-2 219 155 €	-2 715 743 €
Bedrijven	-75 199 €	
Overheden	-333 739 €	-773 324 €
Jong publiek	-524 473 €	-486 535 €
Resultaat uit de gewone bedrijfsuitoefening	71 668 €	11 514 095 €
Financieel resultaat	-25 769 €	26 405 €
Opbrengsten	50 537 €	138 318 €
Lasten	-76 306 €	-111 913 €
Uitzonderlijk resultaat	-1 445 792 €	20 270 €
Opbrengsten	0 €	27 081 €
Lasten	-1 445 792 €	-6 811 €
Resultaat	-1 399 893 €	11 560 770 €

WWF sluit de resultatenrekening van 2016 af met een positief resultaat van € 11,56 miljoen. Dit resultaat kan grotendeels verklaard worden door een nalatenschap van een uitzonderlijk bedrag. De opbrengst van deze nalatenschap werd in een speciaal fonds geplaatst en zal gebruikt worden voor het behoud van de natuur.

BALANS

	2015	2016
Activa	14 866 493 €	21 066 476 €
Materiële vaste activa	513 521 €	923 862 €
Flottende activa	9 519 154 €	18 445 168 €
Overlopende rekeningen (activa)	4 833 818 €	1 697 446 €
Passiva	14 866 493 €	21 066 476 €
Eigen vermogen	5 605 067 €	6 216 114 €
Speciaal fonds		10 949 723 €
Voorzieningen	72 178 €	45 097 €
Schulden op meer dan één jaar	203 804 €	166 259 €
Schulden op ten hoogste één jaar	4 874 185 €	2 487 318 €
Overlopende rekeningen (passiva)	4 111 259 €	1 201 965 €

LOONPOLITIEK

WWF besteedt bijzondere aandacht aan zijn loonpolitiek. In 2016 bedroeg de verhouding tussen het hoogste en het laagste salaris 3,1.

DUURZAAMHEID

Verbruik	2016	In vergelijking met 2015
Elektriciteit	39 709 kwh	-11%
Gas	67 378 kwh	+4%
Water	219 m ³	+4%
Papier	61 500 bladen	-6%

Mobiliteit: woon-werkverkeer

	2016
Trein	35%
Metro, tram, bus	36%
Openbaar vervoer + fiets	10%
Fiets / te voet	19%

REIZEN: CO₂-UITSTOOT

Onze CO₂-emissies voor reizen per vliegtuig bedragen dit jaar 3,45 ton CO₂ per personeelslid. Dat kan verklaard worden door de ontwikkeling van onze terreinprojecten: naast de projecten in het Congobekken ontwikkelen we nu ook projecten in de Mekongregio en in het Amazonegebied. We compenseren die CO₂-uitstoot door certificaten te kopen voor de financiering van projecten die het equivalent van de uitgestoten hoeveelheid CO₂ besparen.

WWF-BELGIË IS LID VAN DE VERENIGING VOOR ETHIEK IN DE FONDSENWERVING (VEF).

HET TEAM VAN WWF-BELGIË

Deze cijfers worden uitgedrukt in 'voltijdsequivalent' (VTE), een rekeneenheid waarbij één VTE staat voor een werkweek van 38 uur.

FONDSENWERVING: 5.31

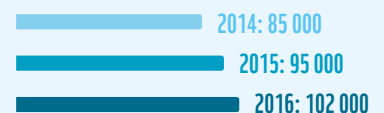

ADMINISTRATIE: 5.67

NATUURBEHOUD: 21.67

ONZE LEDEN EN DONATEURS

DE GEZICHTEN VAN WWF

Het WWF-team in juni 2016.

50 JAAR WWF-BELGIË: EEN TERUGBLIK

50 jaar geleden werd de Belgische afdeling van WWF onder meer door Christiane Linet opgericht onder het voorzitterschap van prins Antoine de Ligne. Al op jonge leeftijd besliste Christiane om haar leven te wijden aan natuurbescherming en ging ze als vrijwilliger aan de slag. In een klein stoffig bureau onder het Koninklijk Belgisch Instituut voor Natuurwetenschappen, dat trouwens 12 jaar lang het Belgische WWF-kantoor bleef, schreef ze de eerste Pandamagazines.

WWF-België kon al snel een aantal grote donoren overtuigen onze organisatie te steunen, de '1001 Club'. Zo groeide het budget stilaan en kregen de eerste projecten vorm. WWF-België debuteerde in eigen land met een project om ooievaars te herintroduceren in het Zwin. In Wallonië werd een project op poten gezet om otters een veilig onderkomen te geven. Maar bij het begin van de jaren 1970 ging de bal pas echt aan het rollen. Er kwamen meer medewerkers, er werd een grootscheepse campagne gevoerd om Belgische natuurgebieden beter te beschermen en WWF-België kreeg het beheer van een aantal cruciale gebieden in handen.

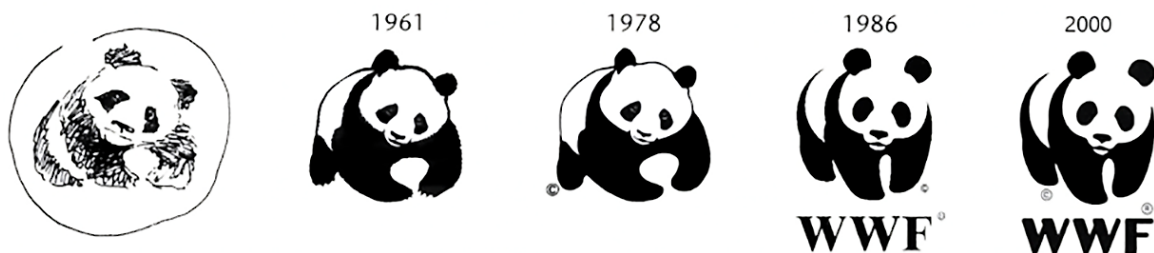
Maar onze afdeling beperkte zich niet tot het binnenland. WWF-België startte al snel projecten op in de Democratische Republiek Congo (DRC). Omdat het land een uitzonderlijk rijke biodiversiteit bezit, zijn we er de afgelopen 50 jaar voortdurend erg actief gebleven. Ook in 2016 liepen er vijf projecten in het land.

In totaal zijn we wereldwijd actief in acht hoofdregio's die elk talloze natuurlijke schatten bezitten maar ook sterk bedreigd worden: het Congobekken, de Afrikaanse

Grote Merenregio, Madagaskar, het Amazonegebied, Choco Darien, de Mekongregio, het Noordpoolgebied en het Zwarte Zeegebied. Onze projecten spitsen zich natuurlijk toe op natuurbescherming en -herstel, maar dat gaat hand in hand met de duurzame ontwikkeling van plaatselijke gemeenschappen. Daarom hebben onze projecten aandacht voor ontwikkelingshulp, zoals het ECOMakalaproject dat vorig jaar nog de prijs won voor beste milieuproject in de DRC.

Met bewustmakingscampagnes en lobbywerk laten we ook in eigen land onze stem horen. We willen zoveel mogelijk Belgen bereiken en overtuigen ons te steunen en eisen van overheden doortastende maatregelen om de natuur in binnen- en buitenland te beschermen. Zo hebben we in 1984 de Belgische regering na lang lobbyen overtuigd om het CITES-verdrag te ondertekenen en waren we nauw betrokken bij de aanduiding van de Natura 2000-gebieden in België. We zetten ook al decennialang in op educatieprogramma's om kinderen warm te maken voor natuurbehoud. Sinds 2014 kunnen ze ook lid worden van onze Rangerclub, een club die zich volledig toespitst op kinderen.

Na 50 jaar zijn we erg trots dat meer dan 100 000 mensen zich samen met ons willen inzetten voor de natuur. Enkel met hun steun kunnen we voldoende middelen verzamelen om onze missie in de praktijk om te zetten. We zijn er zeker van dat we in de toekomst evenveel of zelfs meer mooie resultaten zullen boeken dan in de afgelopen 50 jaar.

Dankzij een geldinzamelingsactie van WWF-juniors worden terreinen aangekocht rond het Nakuru-meer (Kenia) die als bufferzone dienen voor de uitbreiding van steden en vervuiling door industrie en landbouw.

Samen met Réserves Naturelles et Ornithologiques de Belgique (het huidige Natagora) krijgt WWF-België het beheer van het meer van Virelles in handen voor een periode van 99 jaar.

Het 100ste 'Educatieve Reservaat' wordt opgericht. Die reservaten worden opgericht in scholen om leerlingen bewust te maken van natuurbescherming.

WWF-België steunt ecotoerisme: de eerste Pandaherbergen openen de deuren. Dat zijn duurzame vakantiewoningen in mooie natuurgebieden volledig gebouwd met natuurlijke materialen.

De juniorleden van WWF-België verzamelen 27 000 handtekeningen voor de petitie 'Red de Tijgers' en overhandigen ze aan de Indiase ambassade in Brussel.

WWF-België coördineert een project in Midden-Limburg om vijvergebieden te beschermen en te herstellen. Verschillende soorten die voordien verdwenen waren, zijn intussen teruggekeerd naar de vijvers.

De grote WWF-campagnes 'Water voor Morgen' en 'Vivons l'eau' informeren in totaal meer dan 20 000 Belgische gezinnen over duurzaam watergebruik.

WWF-België heeft tien miljoen bomen geplant rondom Virunga, waardoor lokale gemeenschappen deze bomen kunnen kappen in plaats van de bomen in het park.

WWF-België richt de WWF-Rangerclub op voor kinderen tussen 6 en 12.

WWF-België wordt opgericht onder het voorzitterschap van prins Antoine de Ligne. Het eerste project gaat van start: de herintroductie van ooievaars in het Zwin.

WWF-België lanceert de grootscheepse fondsenwervingscampagne 'Pro Natura Belgica' om natuurgebieden in België te beschermen.

WWF-België koopt en beheert een aantal belangrijke watergebieden in België: de moerassen van Boven-Semois en Harchies, het Stamprooierbroek en de Vallei van de Zwarte Beek.

De Belgische regering ondertekent na 11 jaar lobbywerk van WWF het CITES-verdrag, een internationaal verdrag bedoeld om de internationale handel in met uitsterven bedreigde soorten te reglementeren.

WWF lanceert samen met Nederlandse en Franse verenigingen het Internationale Maasproject voor duurzaam beheer van de Maasvallei.

Dankzij een nauwe samenwerking tussen FSC en WWF-België krijgen drie bossen in Vlaanderen het FSC-label en komt het eerste FSC-hout op de Belgische markt.

WWF-België speelt een cruciale rol bij de aanduiding van Natura 2000-gebieden in België.

België wordt na jaren lobbyen door WWF lid van de Internationale Walvisvaartcommissie.

ECOMakala overtreft haar doelstelling van 4000 hectare en legt 5500 hectare boomplantages aan voor de productie van duurzame en hernieuwbare houtskool.

ECOMakala wint de National Energy Globe Award als beste milieuproject in de Democratische Republiek Congo.

WWF-België kan rekenen op de steun van meer dan 100 000 leden en donateurs.

DE RAAD VAN BESTUUR

Lode Beckers, Roseline Beudels - Jamar de Bolsée, Ronald Biegs, Marianne Claes, Johan Coeck, Herman Craeninckx, Eric Dekeuleneer, Manoël Dekeyser, Paul Galand, Alain Peeters, Jean-Marie Postiaux, Guido Ravoet, Carlo Vandecasteele, Yan Verschueren.

ONS TEAM

Françoise Ansay, Lisa Bentes, Hassan Benyahia, Ioana Betieanu, Olivier Beys, Gregory Claessens, Maryssa Cools, Céline De Caluwé, Leen De Laender, Carole Detroz, Sara De Winter, Anne Dierick, Alain Flabat, Charlotte Gijssels, Claire Goure, Juan Hendrawan, Margareta Heylen, Bernadette Jacquemin, Amin Khallouf, Jerome Laycock, Antoine Lebrun, Tanita Leclercq, Geraldine Louis, Magdalena Norwicz, Elly Peters, Florence Platteau, Vinciane Sacré, Wendy Schats, Maggy Schollaert, Stijn Sterckx, Caroline Steygers, Koen Stuyck, Marie Suleau, Julie Vandenberghe, Sarah Vanden Eede, Mone Van Geit, Julie van Kempen, Isabelle Vertriest, Gwendoline Viatour, Nicole Vinel, Béatrice Wedeux, Nathalie Wouters en onze vrijwilligers Arnaud Borremans, Monique Delhaye-Hautier en Christiane Linet.

DE AMBASSADEURS VAN WWF

Deze raad bestaat uit mensen met een verschillende achtergrond, diverse kwaliteiten en een rijke ervaring. Zij hebben zich bereid verklaard om hun talent en hun maatschappelijke positie aan te wenden om aandacht te vragen voor onze belangrijke missie. WWF-België wil alle personen bedanken die bereid zijn om die belangrijke verantwoordelijkheid als WWF-ambassadeur op zich te nemen.

Pierre-Olivier Beckers, Lode Beckers, Iwan Bekaert, Olivier Bentin, Ronald Biegs, Pierre-Alexandre Billiet, Hervé Billiet, Chantal Block, Philippe Bodson, Brigitte Boone, Alfred Bouckaert, Robert Bury, Ingrid Ceusters-Luyten, Marianne Claes, Thierry Claeys Bouuaert, Jean-Pierre Coene, Bruno Colmant, Herman Craeninckx, Michel Czetwertynski, Scarlett de Fays, Jacques de Gerlache, Bernard de Gerlache de Gomery, Edward De Jaeger, Diane de Spoelberch, Godefroid de Woelmont, Herman Dehennin, Manoël-Muriel Dekeyser, Mary Ann del Marmol, Philippe Delusinne, Cathy Demeestere, Eric Domb, Mia Doornaert, Cédric du Monceau, Antoine Duchateau, Paul Dujardin,

Jean-Louis Duplat, Jean-Pierre Dutry, Amid Faljaoui, Alain Godefroid, Baudouin Goemaere, Dirk Haesevoets, Philippe J. Berg, Paul Gaspard Jacobs, Tshibangu Kalala, Robert Kuijpers, Philippe Lambrecht, Henry le Grelle, Christiane Linet, Florence Lippens, Chantal Lobert, Pierre Mahieu, Michel Malschaert, Werner Murez, Eric Neven, Mary Pitsy Oude Hendrikman, Alain Peeters, Theo Peeters, Colette Plasman-Van den Bossche, Guido Ravoet, Catherine Sabbe, Eric-Emmanuel Schmitt, Johan A.C. Swinnen, Rik Torfs, Michel Troubetzkoy, Helga Van der Veken, André Van Hecke, Ritt Van Kerckhoven, Herman Vandaele, Carlo Vandecasteele, Micheline Vandewiele, Hugo Vanermen, Christian Verschueren, Anne Vierstraete, Johan Vinckier, Pascal Vrebos, Guy Warlop, Serge Wibaut, Véronique Wilmot.

HARTELIJK DANK VOOR UW NALATENSCHAP

We danken de volgende personen die de natuur in hun testament hebben opgenomen van harte voor hun prachtig en genereus gebaar. De realisatie van een aantal projecten zal mogelijk zijn dankzij hun keuze om een gedeelte of de totaliteit van hun bezittingen in te zetten voor bedreigde diersoorten en regio's. Hun vrijgevigheid maakt het verschil en helpt ons deze fundamentele uitdagingen het hoofd te bieden.

Françoise Bidart, Marie-Thérèse Brasseur-Lambinet, Pol Califice, Anne-Marie Callier, Patricia De Brabanter, Guy De Dack, Philippe De Peuter, Dirk Dierickx, Cécile Dulière, Axel-Ann Everaerts-Laenen, Kristine Geerts, Veerle Hasaers, Clémentine Horckmans, Guy Hottart, Betty Imberechts, Henri Lambaerts, Myriam Loubriat, Sue Maas, Lieve Maeckelbergh, Francine Mari, Hugo Meulenijzer, Christine Petit, David Ravert, Nicole Rayée, Alexandre Schouben, Claudia Sorg, Bert Van Der Kinderen, Hélène Vercheval, Raoul Verhaeghe, Gert Verrecht, Leo Wolfs.

ONZE PARTNERS

Alpro, Argus, Triodos Bank, Delhaize, Ello Mobile, Nationale Loterij, Weleda.

Wij bedanken van ganser harte onze donateurs, leden, ledenwerwers en vrijwilligers. Zonder hen zou niets mogelijk zijn. Hartelijk dank aan iedereen!

WWF-BELGIË IN 2016

83%

83% van onze inkomsten gaat rechtstreeks naar programma's voor natuurbehoud.

102 000

Dit jaar konden we rekenen op de steun van 102 000 leden en donateurs.

10 000

Met het ECOMakalaproject zijn er intussen 10 000 hectare bosplantages aangelegd.

50

In 2016 vierden we de 50ste verjaardag van WWF-België.

Onze missie

Het verlies van biodiversiteit tegengaan en bouwen aan een toekomst waarin de mens leeft in harmonie met de natuur.

www.wwf.be | www.facebook.com/wwf.be